

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Танської Людмили Вацлавівни «Гармонізація глобалізаційних процесів як соціокультурний проект», подане на здобуття наукового ступеня кандидата культурології за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури (культурологія)

У культурі ХХ – ХХІ століть радикально змінилися горизонти бачення, а також критерії, парадигми культурної діяльності людини, зокрема глобалізаційні процеси. Глобалізація культури є найменш опрацьований і здебільшого ще недостатньо визначений пласт наукових досліджень. У соціогуманітарному просторі тривають дискусії щодо провідних механізмів гармонізації в культурі, де велике значення займають такі параметри культуротворчості, як трансгуманітарне, глобальне, локальне, транснаціональне. Зрештою, визначаються такі фактори, як естетична ідентичність акторів глобалізації, та все те, що характеризує єдність людини і світу, людини та універсуму, людини і природи.

Глобалізація культури розглядається надзвичайно амбівалентно. Так, глобалізація призводить до певної гомогенізації, до виявлення взаємодії різних культур, так званих культурних універсалій у кожній національній культурі, які й визначають ступінь її розвитку. Будь-яка гомогенізація корелює з гетерогенністю культуротворчості, а особливу роль у цих процесах відіграє естетичний чинник як тотальний імпульс гармонізації.

Феномен глобалізації інколи трактують як позаісторичний ідеологічний конструкт, який так чи інакше описано в контексті американської, європейської моделі всесвітнього розвитку економіки, політики, релігії, соціології. Сам феномен культури залишається метафоричним і не дає достатньо простору для адекватного осмислення та функціонування культури як феномену глобального людського гурту або соціальної єдності.

Наукова новизна дисертації Танської Л. В. полягає в тому, що на основі комплексного аналізу виявлено естетичний аспект проєктних стратегій у контексті глобалізації культури як формотворчих настанов культури постсучасності.

У дисертаційній роботі вперше визначено концепт гармонізації як генеративну парадигму, яка окреслює перехід від плюралізму і тотальної плюральності проєктного простору соціальних систем глобалізації культури до певної соціокультурної цілісності в контексті проєктної моделі та композиційних настанов; розглянуто такі реалії, як нелінійність, трансмутація, композитність, які характеризують гармонізацію як естетичний, мистецький феномен. Також розкрито зв'язок проєктних концепцій із філософськими ідеями постмодернізму. Звернення до ідеї деконструкції дало змогу визначити концепт гармонізації як певний перехід одних субструктур культури в інші на підставі позиціонування, трансформування межі, визначення композиційної цілісності проєктних алгоритмів. Також з'ясовано доміанти еволюції проєктного простору в контексті гармонізації глобалізаційних процесів культури від категорії «деконструкція» до «генетичного алгоритму», коли генетичний алгоритм стає проєктним механізмом нелінійної архітектури і підставою для моделювання відносин людини і природи в таких культурних практиках, як архітектура, дизайн, мода.

Дисертантка проаналізувала вихідні принципи проєктної натурфілософії, які свідчать про еволюційний та екологічний контекст переосмислення місця культури в контексті її відношення до природи й радикальних антропологічних трансформацій соціуму, які характеризують новітній антропний тип осмислення культури. Неонатурфілософія стає своєрідною альтернативною моделлю уніфікації й редукції культури, тотальної урбанізації середовища, породжує модельний підхід до проєктування соціальних систем, який ґрунтується на мікробіології,

інтерпретації природи як генеративної лабораторії креативних інтенцій культуротворчості.

Також у роботі представлено теоретичне та практичне значення одержаних результатів, а саме: в дослідженні здійснена інтерпретація ключових понять культуротворчості, які характеризують гармонізацію глобалізаційних процесів як соціокультурний проект. Це передусім гармонія як категорія культуротворчості, антропологічний, лінгвосеміотичний, візуальний повороти як інтерпретативні парадигми рефлексії над засобами гармонізації глобалізаційних процесів. Це такі алгоритми проектного моделювання, як *dispositio*, *transpositive*, *compositio*, що традиційно належать до риторичних засобів поетики та трансформативної естетики. Окреслено механізми становлення соціокультурних систем як певний системогенез, як еволюцію в межах провідних проектних патернів і гештальтів. Ідеться про те, що всі культурні практики опрацювали такі патерни, як флеш-імідж, імагінативний абсолют, соціальний ідеал, естетичний ідеал, а також конструктиви, або базові модельні конструкції, що здійснюються в соціальному проектуванні або в соціальному дизайні, зрештою, вони постають як трансформери гармонізації глобалізаційних процесів. Глобалізація культури інтерпретована як проектна модель і симбіоз культуротворчості.

Матеріали дисертації можуть бути використані під час створення навчальних курсів і освітніх компонент у сфері культурних практик, теорії та історії культури, культурології, етики, естетики, спрямованих на осмислення глобалізації культури як метакультурного та метахудожнього феномену.

Дисертаційне дослідження відрізняє «зрілість тексту», тобто професійна категоріальна мова викладення матеріалу, розуміння контексту розвитку основних тенденцій гуманітарної науки. Важливо зауважити коректність обґрунтувань наукових положень, що виносяться на захист. Висновки, сформульовані в дисертації, мають узагальнену логіку

дослідження. Наукові, теоретичні та практичні положення дослідження обґрунтовані та аргументовані в контексті модерної та постмодерної парадигм творчості.

Методи дослідження формують загальне бачення обраної стратегії роботи. Трансцендентальний метод дає змогу порушити питання, як можливе щось. Феноменологічний метод сприяє визначенню поля виявлення цих можливостей у культурі. Діалектичний метод дозволяє схарактеризувати межі та засоби трансформації суперечностей, зміну феноменів культури від одного стану буття до іншого, що описується такими категоріями, як мутація, трансмутація, інтеграція, локалізація тощо.

У роботі застосовано компаративістський і системний підходи. Зокрема, актуальним є полісистемний підхід, згідно з яким актори глобалізаційних процесів постають як продуценти в контексті різних систем культури. Залучено також синхронний і діахронний методи, на основі яких об'єкти розглядаються в статичній і динамічній, характеризуються соціологічними, політичними, етичними, естетичними, мистецькими ознаками феноменів культури, яка перебуває у процесі глобалізації.

Виклад матеріалу структуровано в трьох розділах. Розділ перший «Теоретико-методологічні засади дослідження» присвячений висвітленню історіографії проблеми та розкриттю естетичних і культурологічних аспектів категорії «гармонія». Йдеться про експліцитну та імпліцитну теорію гармонії. Експліцитна теорія має передумови визначення в колі інших категорій, імпліцитна – свідчить про гармонію, що презентується, не називаючи власне категорію «гармонія».

Другий розділ «Соціальне проектування і прогнозування як культуротворчість» визначає соціокультурні засади проектної трансформації простору культури. Окреслено проектні моделі формування систем культури та проаналізовано системогенез соціокультурних систем і специфіку

передбачення майбутнього в культурному проєктуванні. Також представлено проєктні моделі інтеграції соціокультурного потенціалу мистецтва.

У третьому розділі «Домодерні, модерні та постмодерні алгоритми глобалізації» визначено суб'єктно-означені механізми трансформації соціокультурного потенціалу культури постсучасності. Зокрема, проблеми глобалізації культури висвітлено в контексті релігійного світогляду, проаналізовано соціокультурні реалії систем модернізації в посткомуністичному просторі, а також проаналізовано інтегративні процеси в сучасних практиках культури.

Втім, це оригінальне, системне дослідження не позбавлене, на наш погляд, певних недоліків:

1. Трансформативна стратегія сучасної постмодерної естетики свідчить про те, що є банальний рівень інформації, або «нульовий ступінь», за Р. Бартом, який долається системою засобів артизації, а власне образність інформації у комунікації моди, реклами, шоу-бізнесу досягається як позбавлення нульового ступеня. Доцільно було б уточнити особисте розуміння змісту категорії естетичного. Зокрема, окреслити, які параметри естетичного, окрім гармонізації, досліджено.

2. Комунікативна реальність сучасного графічного простору культури містить реалії поліграфії, реклами, віртуального простору, моушн-дизайну, образи муралів на стінах архітектурних споруд. Митець не може змиритися і працювати в межах тотального маркетингу віртуального діснейленду, пов'язаного з усім тим, що навіюється фентезі в контексті візуальних інсталяцій. Виникають неформальні графічні альтернативи: журнали, фензіни, графіті, несанкціоновані стінописи, які не потрапляють у поле зору мистецької педагогіки. В контексті вищевикладеного в роботі використано поняття «соціальний дизайн». Зокрема, в підрозділі 2.3 на стор. 111 зазначено: «Тобто, культура – це не лише шедеври, не лише твори мистецтва, а й механізм артизації, коли твори мистецтва і шедеври починають

формувати нову аудиторію, яка має витончені смаки, перетворює життя на музей». Варто було б уточнити ці естетичні теорії та їх принципи.

3. В аналітиці наукових джерел, використаних у дисертації, досить обмежено представлена критична складова, не завжди відчувається позиція чи опозиція авторки.

Вказані зауваження не мають принципового значення, не зменшують наукову та практичну цінність результатів дослідження.

Дисертаційна робота Танської Людмили Вацлавівни є завершеною працею, в якій отримані та науково обґрунтовані результати є суттєвими для подальшого вивчення гармонізації глобалізаційних процесів як соціокультурного проекту.

Робота відповідає паспорту спеціальності 26.00.01 – теорія та історія культури (культурологія). Автореферат повністю передає зміст дисертації.

Вважаю, що дисертаційна робота Л. Танської «Гармонізація глобалізаційних процесів як соціокультурний проект» є завершеним самостійним дослідженням. Дисертація та автореферат цілком відповідають вимогам МОН України згідно з «Порядком присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету України від 24.07.2013 (№ 567), а авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата культурології.

Офіційний опонент:

кандидат культурології, професор

Київський національний

університет культури і мистецтв,

професор кафедри інформаційних технологій

Ю.І. Горбань

